

FORÆLDREMYNDIGHED FOR ULEDSAGEDE BØRN OG UNGE

– en håndbog til frivillige

NÆSTEN SOM AT HAVE FORÆLDRE

Jette og Carl Møller fra Thy har gjort det til en livsstil at bakke op om unge uledsagede flygtninge. Sammen er de forældremyndighedsindehavere for hele tre afghanske drenge - Abbas, Ali og Rahman.

Jette Møller, 49 årig kundeservicearbejder, ryster kulden af sig og smiler til sin mand, Carl Møller, 50 år og chauffør. De smider begge deres tunge vinterfrakker i det hyggelige opholdsrum i Modtagehuset på Sjællandsgade i Herning.

Modtagehuset er Herning Kommunes socialpædagogiske, døgnbemandede botilbud for unge uledsagede flygtninge. Jette og Carl har taget turen hertil ad frosne og sneglatte veje fra Koldby i Thy for at mødes med 'deres' tre afghanske drenge - Abbas og Rahman, begge 17 år og 16-årige Ali.

"Jeg tror nok, at vi første gang hørte om problemstillingen i fjernsynet - at der var kommet en masse uledsagede børn, som manglede forældremyndighedsindehavere. Kort efter så vi i lokalavisen, at Røde Kors inviterede til informationsmøde om emnet. Vi tog med og besluttede os efterfølgende for at sige at sige ja til en enkelt dreng i første omgang - for at se, hvad det var, og hvad det krævede," siger Carl.

Arbejdsbyrden i forhold til drengen Abbas afskrækkede på ingen måde parret, og samtidig blev behovet for frivillige større og større, som ugerne gik.

"Vi tænkte os om og snakkede det grundigt igennem. Til sidst nåede vi frem til, at vi da vist godt kunne klare en til. Så fik vi Ali," fortæller Jette med et smil - og Carl følger trop:

”Ja, det er ikke specielt slemt med hensyn til papirarbejde og møder. Selvfølgelig skal vi sætte os ind i sagsakter og den slags, men det er ikke noget, der tager pusten fra én. Her for nylig er vi jo så blevet tilknyttet Rahman også, og han fylder snart 18 år og mister sin opholdstilladelse. Så kommer der jo nogle møder med en advokat og så videre, men det er jeg sikker på, at vi klarer fint sammen med ham,” siger Carl.

Overskud af hjerterum

Der er stadig ingen spor af drengene. De skulle dog være på trapperne, lover Jette, som sammen med Carl i begyndelsen af 2012 indledte den frivillige løbebane i Røde Kors.

”Vi havde lyst til at se, om vi kunne gøre en forskel. Det er jo mildt sagt ikke ret sjovt for de stakkels unge mennesker, der rejser så langt væk fra deres hjem – helt uden pårørende. Samtidig lærer vi jo en hel del om, hvad det vil sige at flygte fra krig og kaos – hvor forfærdeligt det er. De kom via Tyrkiet og Grækenland – og så kan du nok selv tænke dig til resten. Skrækkeligt,” siger hun hovedrystende.

Carl forklarer videre om baggrunden for, at parret blev repræsentanter og senere forældremyndighedsindehavere:

”Vi har tiden til det, og vi har overskuddet. Vi har ingen små børn. Den yngste er 17 år og på efterskole, så der er egentlig masser af ledige timer. Det er jo nogle dejlige drenge, så det er skønt at følge med i deres liv – og bakke dem op. Det er virkelig givende arbejde,” understreger han.

Nu om dage mødes Jette, Carl og drengene fast en gang om måneden i Herning – og løbende via Facebook, telefon, mail og sms. Til at begynde med foregik samværet oftere – enten på asylcentret tæt på parrets hjem i Thy eller hjemme hos Jette og Carl.

”Abbas var jo meget genert i starten og led af kraftige humørsvingninger, fordi han følte sig usikker forud for sin asylsamtale. Møderne blev ikke bedre af, at vi måtte bruge telefontolk. Da Ali lidt senere kom ind i billedet, hjalp det en del, for han kunne lidt engelsk og kunne derfor tolke for Abbas. Men de kom faktisk lynhurtigt efter det danske, må jeg sige. Det er rigtig godt gået,” siger Carl med eftertryk.

Jette supplerer, mens hun kaster et diskret blik på klokken:

”Vi havde været til nogle gode møder med Røde Kors og følte os fint klædt på til opgaven. Alligevel var det da lidt frustrerende, at vi ikke rigtig kunne hjælpe Abbas i starten. Telefontolkning er ikke optimalt, når man gerne vil vinde tillid og skabe en tryk stemning. Det kom som sagt lidt senere – heldigvis,” siger hun.

Snakken gik efter kort tid

Hvor der er vilje, er der som bekendt vej. Trods sprogbarrieren kom der

hurtigt gang i samtalen:

"Vi gjorde selvfølgelig vores bedste for at 'klæde dem på', men det var ikke altid lige nemt, for de er jo teenagere. De lyttede dog," griner Carl, hvorpå Jette tager ordet:

"De var fra begyndelsen meget åbne over for os. Selvfølgelig havde de nedture, hvor de lukkede sig mere inde, men aldrig i lange perioder. Her et år efter er der ingen hæmninger. Særligt Ali er meget åben og taler glad og gerne om Afghanistan og om politik. Abbas er stadig lige et nummer mere tilbageholdende – og faktisk helt almindelig teenageagtig. Rahman kender vi ikke så godt endnu, men han virker også som en dejlig dreng," bedyrer hun med en moders milde blik.

Carl byder ind:

"Vi kender i dag Abbas' og Alis historier ret godt, fordi vi som repræsentanter var med til asylsamtalerne – men generelt vil jeg sige, at vi ikke spørger ind til detaljerne i deres flugt eller årsagen til det. Det må komme fra dem selv, hvis det skal være. Hvis de ikke har lyst til at fortælle om det, så ribber vi selvfølgelig ikke op i det. Vi er der for dem vedrørende 'her og nu'. Vi spørger en gang imellem, om de har haft kontakt til deres familie, men ellers holder vi lav profil på den front," siger han.

En del af familien

En vigtig del af Jette og Carls strategi er at slå dørene op på vid gab, men lade drengene selv afgøre, om de har lyst til at komme ind – og hvor tit. Noget, der har givet et afslappet og naturligt forhold:

"I sommer havde vi både Ali og Abbas på besøg hjemme i Thy, hvor vi spillede en hel masse fodbold – også sammen med de lokale drenge. Det var rigtig hyggeligt. Ali kom også på besøg i juledagene, hvor vi havde stor familie-komsammen," siger Jette.

Efter drengene er flyttet til Herning, er der længere mellem sammenkomsterne – men stemningen er stadig ligetil:

"Normalt snakker vi først og fremmest en masse sammen, når vi mødes – om skolen, sport og så videre. Ellers spiller vi spil, Nintendo eller ser tv og får lidt snacks. Før drengene flyttede ind her i Modtagehuset, kom de mere på besøg hos os og spiste med. Nu spiser vi så til gengæld med her i huset ind imellem. Nu er det vist også på sin plads at nævne, at det faktisk er sket nogle gange, at de slet ikke er her, når vi kommer – selvom vi havde en aftale. Men sådan er det jo med teenagere," siger Jette – apropos de tre drenges stadige fravær.

ACTION!

Pludselig går døren op. "Velkommen," siger Rahman smilende, idet han træder ind i opholdsrummet. Der udveksles smil og krammere. Abbas er

Foto af Ole Jeppesen

desværre ikke hjemme, men Ali er på vej, forlyder det. Drengene troede ikke, at Jette og Carl var ankommet endnu.

Rahman har kun kendt Jette og Carl i kort tid. Alligevel er der masser af hjertelighed at spore i blikkene. Han sætter sig, lader sig velvilligt udsørge og svarer på flot dansk:

”Det er hyggeligt at få besøg af Jette og Carl, for vi har jo ikke forældre her i Danmark. Vi har slet ikke noget familie. Jeg tror, at Jette og Carl kan hjælpe mig med mange forskellige ting. Min sag, det danske sprog – mit liv. Jeg vil gerne være en god og nyttig borger i det danske samfund. Jeg har ikke noget drømmejob endnu, men vil rigtig gerne læse videre her,” lyder det fra Rahman.

Ali kommer også ind, og næsten omgående går han i gang med at lave spas sammen med Jette. Hun kalder ham 'Jannie', fordi han drikker kaffe af en kop med denne påskrift – og han kvitterer med at kalde hende for 'Mor'.

”Det er dejligt at kende Jette og Carl. Vi hygger os og snakker om alt muligt - for eksempel, hvordan det går til brydning. Jeg træner fem gange om ugen. Jeg elsker det, men jeg tror, at jeg er kommet for sent i gang til at blive professionel. Mine foreløbige planer for fremtiden er at gå i skole og få et godt job,” siger Ali – sprogligt lidt mindre sikkert, men ligeså vedholdende som Rahman.

Rahman fortæller, at han også er den sporty type og dyrker taekwondo, fitness og svømning i det stedlige DGI-hus. Men helst ikke fodbold:

”Fodbold er ikke rigtig noget for mig. Danskerne er for gode. Mange har gået til fodbold, siden de var helt små,” forklarer han – og indkasserer et mindre latterbrøl fra Ali, Jette og Carl.

For livet - forhåbentlig

Lidt efter bliver Ali alvorlig igen. Han leder en stund efter ordene, men siger så helt flydende:

"Det her er næsten som at have forældre. Jeg bliver glad, når jeg ser Jette og Carl, og det er dejligt at komme på besøg hjemme hos dem," siger han.

Carl ser på Ali med et varmt smil, nikker langsomt og indleder en afrunding:

"Vi har drengene, til de fylder 18 år – og så må vi jo se, hvad der sker. Vi vil rigtig gerne holde kontakten til dem. Det ville faktisk være helt forfærdeligt, hvis vi ikke havde en eller anden form for kontakt. Det bliver selvfølgelig på voksen-plan, og hvem ved, hvor de ender henne? Men kontakten skal vi altså holde," siger han og ser på de andre.

Jette kommer med en opfordring, mens drengene lægger an til opbrud (mere sportstræning venter om lidt):

"Folk skal ikke være bange for at gå ind i det her arbejde. Måske frygter de, at det vil fylde hele deres liv – men sagen er jo, at det fylder allermest på en god måde. Opgaven er meget fleksibelt indrettet, så jeg synes, at hvis lysten og interessen er til stede, så skal man springe ud i det," siger hun.

Rahman får det sidste ord:

"Giv os en chance. Vi har ikke forladt vores hjem og familier for sjov. Jeg vil gerne bo og arbejde her, og jeg vil gerne være ven med jer."

EN SKULDER AT LÆNE SIG OP AD

Kurt Wahl fra Brønshøj er en aktiv efterløkker. Han har som atletiktræner og fagforeningsmand arbejdet med mennesker hele sit liv. Disse kompetencer kom ham atter til gode, da han blev frivillig i Røde Kors.

FAKTA

Frivillige kan gennem Røde Kors blive del af et større netværk med andre forældremyndighedsindehavere. Netværket af frivillige forældremyndighedsindehavere understøttes af arrangementer afholdt af Røde Kors.

Hvor der er mulighed for det, etablerer Røde Kors lokale netværk med andre frivillige på integrationsområdet. Røde Kors tilbyder desuden vejledning om opgaven og rollen som forældremyndighedsindehaver til frivillige.

Frivillige indgår en Røde Kors-aftale om den frivillige indsats. Aftalen har den praktiske funktion, at de gensidige forventninger til samarbejdet skrives ned. Samtidig kan Røde Kors registrere den frivillige, så vedkommende modtager Røde Kors Frivillig-magasin og får lokale tilbud og nyheder.

Som frivillig bliver man del af et socialt Røde Kors-fællesskab med mulighed for nye kontakter og plads til at bruge sine kompetencer.

Foto af Ole Jeppesen

Kurt Wahls første møde med sin dengang 16-årige afghanske dreng var alt andet end flydende og harmonisk. Det var først i januar 2011, og Kurt var lige blevet frivillig repræsentant for drengen. De to skulle derfor mødes på et asylcenter for uledsagede børn i Jægerspris.

”Jeg synes, det var hårdt. Vi var jo nødt til at bruge telefontolk, og alene det gjorde situationen lidt akavet. Han var meget traumatiseret og kunne ikke sove om natten på grund af mareridt og hovedpine. Jeg husker tydeligt, hvordan han nærmest hang hen over bordet og halvsov under mødet. Det var næsten umuligt for både telefontolken og mig at høre, hvad han sagde,” husker Kurt, som gennem hele forløbet for god ordens skyld lavede referat efter hvert møde.

Gennem de følgende fire måneder arbejdede Kurt og drengen sig støt og roligt frem mod interviewet med Udlændingestyrelsen. Et interview, som kunne give drengen opholdstilladelse eller fjerne tæppet under ham – på ny.

”Jeg sagde til ham igen og igen, at han under interviewet bare skulle sige alt, hvad han kunne huske – og under ingen omstændigheder finde på svar, som han troede, de ville høre. Det gik efter omstændighederne godt ved interviewet, hvor jeg deltog for at sikre, at drengen blev behandlet human. Da vi tog hjem, gav han mig for første gang et stort kram og takkede mig for hjælpen. Seks lange uger efter interviewet modtog vi desværre et afslag, og det var selvfølgelig et hårdt slag for ham,” fortæller Kurt.

Han gik herefter straks i gang med at finde en advokat, som kunne forberede sagen til behandling ved Flygtningenævnet. Advokaten var minutøs i sin gennemgang af hændelserne - lige fra tiden i landsbyen i Afghanistan, onklerne, der ville have ham med i Taleban - til flugten gennem Iran, Tyrkiet, Grækenland og videre til Danmark.

”Vi fik igen god behandling og alle de pauser, som drengen havde brug for. De godtog hans forklaring og gav opholdstilladelse. Lykkeligt, men alligevel ingen festdag. Han var på det tidspunkt så påvirket af sagen og tilmed svækket af at faste under Ramadanen, at han nærmest modtog afgørelsen med et skuldertræk,” husker Kurt.

På rette spor

På dette tidspunkt var forholdet mellem Kurt og drengen blevet mere venskabeligt. Kurt var blevet set an, vejret og fundet helt i orden. Måske blandt andet fordi, Kurt altid bestræbte sig på at sige hele sandheden om asylsagen, lovene og reglerne - inklusiv de eventuelt kedelige detaljer.

”Jeg kunne klart mærke, at han blev glad, når jeg kom. I det hele taget fik han det psykisk bedre og bedre. Da han fik opholdstilladelse og kom til Rudersdal Kommune, blev det besluttet, at han skulle bo på døgninstitutionen Strandriddergården. Her vendte bøtten for alvor. Han blev mere

udadvendt og begyndte også så småt at tale dansk,” fortæller Kurt.

Kurt blev nu af Røde Kors spurgt, om han kunne påtage sig at blive forældremyndighedsindehaver, og svaret var et klart 'ja'. Drengen var også indforstået, og følgelig blev der sat underskrifter på et dokument.

”Så kørte det, og vi holdt tæt kontakt, mens han boede på institutionen. Jeg deltog som myndighedsindehaver også i de kvartalsvise møder mellem institution og kommune, hvor vi grundigt gennemgik, hvad der var sket i drengens liv siden sidste møde – og hvad der skulle fokuseres på i den kommende tid. Her havde vi særligt fokus på blandt andet muligheden for placering i egen bolig, drengens tilegnelse af viden om det danske samfund, sprogkunderskaber og støtte til indlæring, støtte til at bearbejde traumatiserende oplevelser, støtte til at passe sin skolegang og lektiehjælp og eventuelt behov for psykologhjælp. På Strandriddergården fik han faste rammer, mad og nattesøvn. Han blev også tilknyttet en netværksfamilie, som han siden har set ofte,” forklarer Kurt.

Sådan fortsatte det et lille års tid, indtil drengen d. 11. august 2012 fyldte 18 år og blev til en ung, myndig mand. Inden fødselsdagen var Kurt med til at forberede drengens næste skridt ud i samfundet, at flytte for sig selv i lejlighed.

”Jeg var med ude og se på lejligheden, kiggede lejekontrakten igennem og skrev under. Derudover var min rolle i den sidste periode at hjælpe ham med sproget. Det gør jeg for så vidt stadig,” smågriner Kurt.

Rigtige venner

Kurt og den unge mand har nu nået tredje fase i deres forløb. De er blevet venner. Uden retmæssigt ansvar og gensidige forpligtelser, men med masser af hyggeligt samvær.

”I dag bor han i sin lille lejlighed, som han har fået gennem kommunen. Det er et sted, hvor der bor mange forskellige mennesker – ikke kun unge. Så det er han faktisk vældig glad for. Vi ses vel en gang om måneden nu. Min kone og jeg besøgte ham for nylig, hvor vi blev vartet op uden lige med afghansk mad og gæstfrihed. Det var skønt at opleve. Jeg tror, han går en lys fremtid i møde, hvis han strammer sig an med sproget,” pointerer den nu forhenværende forældremyndighedshaver.

Kurt overvejer nu, om han skal starte forfra med et nyt uledsaget barn.

”Jeg er bestemt ikke afvisende. Det er et enormt spændende arbejde, for jeg får indblik i en anden kultur og i en del af samfundet, som man ellers ikke ser meget til. Samtidig har arbejdet en vigtig samfundsmæssig funktion, for disse unge er særdeles udsatte. Opgaven er derfor i mine øjne at stå til rådighed med den nødvendige hjælp, når den unge har brug for det – om det så handler om juridisk overblik, lektiehjælp eller en plads ved middagsbordet. Man skal ganske enkelt være en skulder at læne sig op ad.”